

בס"ד, כ"ה חשוון התשפ"ו

זבחים ס"ג – קמיצת מנחות, שחיטה ואכילה בהיכל, ודיני חטאת העוף על המזבח

שאלות:

1. גבי לא כהן, האם יש מצב שיצא לו לאכול מנחה בחיים שלו?

מקום קמיצת המנחות ואכילתן

○ **דיני המשנה:** המשנה מפרטת את הדינים הבסיסיים של קורבן מנחה:

▪ **קמיצה:** הייתה נעשית בכל מקום בעזרה. **אכילת שיריים:** בתוך העזרה על ידי זכרי הכהונה בלבד (נלמד מפסוק), בכל צורת בישול, במשך יום ולילה עד חצות (נלמד מלחמי תודה).

○ **קמיצה בהיכל:** הגמרא דנה האם ניתן לבצע את הקמיצה גם בתוך ההיכל.

▪ **רבי אלעזר** אומר שמנחה שנקמצה בהיכל – כשירה, ולומד את זה מסילוק בזיכי הלבונה של לחם הפנים, שנעשה בהיכל ונחשב כקמיצת הלחם.

▪ **רבי ירמיה** מקשה מבריייתא הדורשת את הפסוק "**וְקָמַץ מִשֵּׁם**", שהקמיצה צריכה להיעשות "ממקום שרגלי הזר עומדות". כיוון שזר לא יכול להיכנס להיכל, איך ייתכן לקמוץ שם? (בבריייתא הזו, **בן בתירא** דורש את המילה "מִשֵּׁם" לדין אחר: שאם כהן קמץ בטעות בשמאל, עליו להחזיר את הקומץ ולקמוץ שוב בימין "מאותו מקום").

▪ הגמרא **מתרצת** (בשתי לשונות לגבי זהות המתרחץ) שהדרשה "ממקום שרגלי הזר עומדות" לא באה לצמצם את המקום, אלא להרחיב אותו. הכוונה היא להכשיר את כל העזרה לקמיצה, וללמד שהיא לא דורשת את הצד הצפוני, למרות שהיה מקום ללמוד את זה מקורבנות אחרים שהם קדשי קדשים (אבל לא לומדים מהם כי הם "מיני דמים"). כמו כן, הדרשה באה ללמד שאין צורך לבצע את הקמיצה דווקא בקרן הדרומית מערבית, למרות ש"הגשת" המנחה נעשית שם.

2. איתמר הוא כהן האם יש מצב שמותר לו לאכול בשר בתוך ההיכל?

שחיטת שלמים בהיכל וההבחנה בין עבודה לאכילה

הגמרא דנה בשאלה דומה לגבי שחיטת שלמים.

○ **רבי יוחנן** אומר ששלמים שנשחטו בהיכל – כשרים. הוא לומד את זה מהכלל "לא יהא טפל חמור מן העיקר". מכיוון שהפסוק מתיר לשחוט ב"פתח אהל מועד" (כלומר, העזרה, שהיא טפלה להיכל כי הפסוק תלה את כשרותה בפתח ההיכל), קל וחומר שמותר לשחוט בהיכל עצמו, שהוא העיקר.

○ **קושיה על הכלל:** הגמרא מקשה מבריייתא של **רבי יוחנן בן בתירה**, שאומרת שבשעת מצור, כהנים יכולים לאכול קדשי קדשים בתוך ההיכל, והדבר נלמד מפסוק מיוחד. למה צריך פסוק מיוחד? נישם את הכלל "לא יהא טפל חמור מן העיקר" (שהרי ההיכל הוא העיקר לעומת חצר אוהל מועד, שבה נאכלים קדשי קדשים)!

○ **יישוב הקושיה:** הגמרא מבחינה בין עבודה לאכילה.

- **בעבודה**, כגון שחיטה, הכלל "לא יהא טפל חמור מן העיקר" תקף, כי דרך עבד לעבוד לפני רבו גם במקום משכנו של הרב.
 - **באכילה**, לעומת זאת, אין דרך ארץ לאכול במקום הימצאו של הרב, ולכן הכלל הזה לא חל, ונדרש פסוק מיוחד כדי להתיר את האכילה בהיכל.
3. רוני כהן מחכה הרבה זמן בתור להזות מעולת העוף, האם יש תור אלטרנטיבי?

משנה: דיני חטאת העוף ושימושי קרן דרומית-מערבית

המשנה מפרטת את דיני חטאת העוף ואת תפקידי הקרן הדרומית-מערבית של המזבח.

- **דיני חטאת העוף**: נעשית בקרן הדרומית-מערבית. **ובדיעבד**: כשירה בכל מקום על גבי המזבח. (והגמרא תבאר שזה נכון לגבי המליקה והמיצוי, אבל ההזאה חייבת להיות בחלק התחתון של הקרן הדרומית מערבית)

○ שימושי הקרן הדרומית-מערבית:

- **מתחת לחוט הסיקרא**: חטאת העוף, הגשת מנחות (לפני הקמיצה), ושפיכת שיירי הדם של החטאות החיצוניות.

- **מעל חוט הסיקרא**: ניסוך היין והמים, ועולת העוף כשהקרן המזרחית עמוסה.

○ כללי התנועה על המזבח:

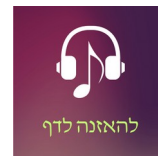
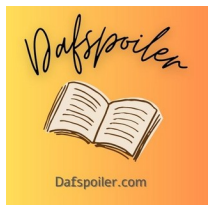
- **הכלל**: עולים מימין (מזרח הכבש), מקיפים, ויורדים משמאל (מערב הכבש), בסיבוב נגד כיוון השעון.
- **החריג**: בשלושת הדברים שנעשים בקרן הדרומית-מערבית בחלק העליון (ניסוך יין, מים ועולת העוף), הכהנים היו עולים ויורדים באותה הדרך ("על העקב").

4. גדעון היזה חזק מחטאת העוף ולא נשאר לו דם למצות על המזבח, האם הקרבן כשר?

מקורות הדינים וביאורם

הגמרא מבררת את המקורות של דיני המשנה.

- **מקור המיקום של חטאת העוף**: רבי יהושע לומד מהיקש בין חטאת למנחת חוטא. הפסוק "כִּי חֲטָאת הוּא" מלמד שהמנחה קרויה חטאת והחטאת קרויה מנחה. לכן, כמו שהגשת מנחה נעשית בקרן הדרומית-מערבית, ככה גם הזאת הדם של חטאת העוף נעשית שם. (רש"י מצייין שהגרסה בגמרא שלפיה לומדים גם שמנחה טעונה צפון היא שיבוש).
- **מקור המיקום של הגשת המנחה**: נלמד משילוב של שני פסוקים: "לִפְנֵי דִ" (שמשמעו מערב) ו"אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ" (שמשמעו דרום). המקום היחיד שמקיים את שניהם זה הקרן הדרומית-מערבית. רב אשי מסביר שהלימוד הזה מבוסס על ההנחה שכל המזבח עמד בחצי הצפוני של העזרה, וככה דרום המזבח נמצא מול פתח ההיכל וגם הוא נחשב "לפני ד".
- הגמרא מקשה על לשון המשנה. בהתחלה נאמר שחטאת העוף נעשית בקרן הדרומית-מערבית, ואז נאמר "בכל מקום היתה כשירה, אלא זה היה מקומה"?

- **רב אשי** מסביר שהכוונה היא **שהמליקה ומיצוי הדם** כשרים בכל מקום על המזבח (בין למעלה ובין למטה). אבל ההוראה המדויקת, "אלא זה היה מקומה", מתייחסת רק **להזאת דם הנפש**, שהיא חייבת להיעשות דווקא בקרן הדרומית-מערבית ולמטה מחוט הסיקרא. הגמרא גם מביאה ברייתא ומדייקת מלשונה את החילוק הזה.